

Териториално статистическо бюро - Североизток
Отдел „Статистически изследвания - Търговище“

**ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ
ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА**

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

Оценка на бедността

През 2024 г. линията на бедност за област Търговище е 651.42 лв. средномесечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 22.4% от населението на областта.

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност в област Търговище нараства с 27.2%, а относителният дял на бедното население нараства с 1.0%.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за област Търговище за 2024 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.4 до 29.8%, или със 7.4 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 46.0%, или с 23.6 процентни пункта.

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл. 1).

През 2024 г. 16.8% от населението на област Търговище живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя), или с 2.4 процентни пункта повече в сравнение с 2023 година.

1. Показатели за материални и социални лишения в област Търговище през 2023 година

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	40 228	42.1
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	56 478	59.1
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	27 598	28.9
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент), всеки втори ден	18 194	19.0
Позволява ли финансовото състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	20 805	21.8
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	5 435	5.7

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	53 276	55.7
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, която може да се ползва за лични нужди	3 574	4.4
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	18 133	22.2
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	24 822	30.4
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	26 888	32.9
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	9 261	11.3
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиене/хапване (вкл. в домашни условия)	8 500	10.4

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

До 2020 г. показателят се изчислява за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Ниската икономическа активност за домакинството се изчислява като съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

През 2024 г. в област Търговище в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 4.3 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 7.9% от населението, като спрямо 2023 г. относителният им дял нараства с 2.2 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2024 г. 32.9% от населението на област Търговище, или 31.5 хил. лица, са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя намалява с 0.3 процентни пункта спрямо 2023 г., като при мъжете нарастването е с 5.0 процентни пункта, а при жените намалява с 5.2 процентни пункта.

Материални лишения при децата

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2024 г. относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) в област Търговище е 40.4%.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Методологични бележки

С Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (crosssectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички **обикновени** домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2023 г. включва 9 722 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

МСКО 0 - Предучилищно образование

МСКО 1 - Начално образование

МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование

МСКО 3 - Средно образование

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование

МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)

МСКО 7 - Висше образование (магистър)

МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки (табл. 2):

2. Оценки на някои основни показатели за област Търговище през 2024 година

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Риск от бедност		
Общо	22.4	5.6
Мъже	24.7	6.7
Жени	20.3	5.2
0 – 17 години	38.9	12.0
18 – 64 години	20.2	6.0
65+ години	17.2	4.5
Население в риск от бедност или социално изключване – нова дефиниция		
Общо	32.9	5.5
Мъже	32.0	6.5
Жени	33.8	6.0
0 – 17 години	42.4	11.8
18 – 64 години	29.9	6.4
65+ години	34.0	5.7
Материални и социални лишения		
Общо	16.8	3.6
Мъже	14.0	3.9
Жени	19.4	4.6
0 – 17 години	11.9	7.2
18 – 64 години	15.8	4.1
65+ години	22.1	5.1

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ ТЪРГОВИЩЕ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да се намери на сайта на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ.